СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 277. Джерзей Сіті, Н. Дж., субота, 28. падолиста, 1925.

VOL. XXXIII. No. 277. Jersey Cyti, N. J., Saturday, November 28. 1925. THREE CENTS

Ґубернатор Пиншов знова відбуває вуглеві конференції.

ГАРИСБУРҐ, ПА., 25. падолиста. — Ґубернатор Пенсильвенії Пиншов відбув нині знова наради з представниками майнерської юнії та представниками властителів копалень твердого вугля в справі страйку майнерів.

І одні і другі заявили після конференції, що на їх думку ґубернатор лишень збирає дані про страйк, але не думає тепер виступати з ніяким пляном покінчення страйку. Догадуються, що він виступить з якоюсь заявою в справі страйку перед засіданнєм стейтової леґіслятури, що незадовго має зібратися.

УКРАЇНСЬКИЙ ХОР НА БАЗАРІ НАЙТС ОФ КОЛОМБОС.

В сю пятницю, 27-го с. м. о 8-ій годині вечір виступить Український Хор ім. М. Лисенка з Джерзи Сіті, Н. Дж., під управою п. Андрія Ґели на базарі орґанізації Найтс оф Коломбос в Юніон Гилл, при 528 Луис Ст.

З Джерзи Сіті їдьте босом. (Се чотири блоки за Коломбія Парком).

ЗБИРАЮТЬСЯ ОБЖАЛУВАТИ ОДИНОКУ СТЕЙТОВУ ҐУБЕРНАТОРКУ.

ОСТИН, Тексас, 25. падолиста. — Політичні противники пані Маріем Фергасон, ґубернаторки стейту Тексасу, виявили, що вони почали робити заходи, щоби на засіданню стейтової леґіслятури піднести публичне обжалованнє ґубернаторки, зміряюче до усунення її з уряду.

Мають її закидувати незідбність в урядованню та відданє всіх урядових справ до вирішування її мужови.

ВАЖНИЙ ЗЕЛІЗНИЧИЙ ВИНАХІД.

НЮ ЙОРК, 25. падолиста. — Недалеко від міста Доверу, в стейті Ню Джерзі, відбувалися нині спроби з новим винаходом до автоматичного задержання поїздів, який придумав інжинір Джордж Финиґен.

Проби виказали, що винахід робить все, що винахідчик підносить. Поїзд, переїзджаючи попри сеї прилад задержався, хоча машиніст не звертав уваги на сиґнали. Зелізничі зарядчики, які приглядалися пробам, переконані, що винахід дасть велику забезпеку перед зелізничими випадками.

26 ДНІВ БУРІ.

НЮ ЙОРК, 25. падолиста. — Сюди приїхав нині британський тяговий корабель Фолс Сіті, що виїхав який місяць тому з англійського порту Байдфорду. По дорозі в Америку, куди він віз уголь, корабель перейшов страшну бурю, що тревала без перерви 26 днів. Буря знесла з покладу дві ратункові лоди, поломила забудовання на покладі та покалічила тяжко 5 моряків з корабельної залоги. Одного моряка филя океану знесла з покладу в море, і він бувби був певно втопився, якби не не, що він був привязаний на лини.

БОЛЬШЕВИКИ ХВАЛЯТЬСЯ ВЕЛИКОЮ ТОРГОВЛЕЮ З АМЕРИКОЮ.

ВАШИНҐТОН, 25. падолиста. — Російське Інформаційне Бюро подає до відома, що мимо зірваних дипльоматичних зносин межи большевиками а американським урядом Росія дістає з Америки богато товару. Американські товарі мають становити 40 процентів ввозу до Росії.

ВЖИВАЮТЬ РАДІЯ ДЛЯ МОРСЬКИХ СТАЦІЙ.

ВАШИНҐТОН, 25. падолиста. — Федеральний уряд удержує тепер 17,864 морські маяки для давання сиґналів переїзджаючим кораблям.

Послідними часами стали вживати бездротного телеґрафу й телефону для подавання всяких сиґналів на мари. Межи ничим 993 ліхтарні засвічується автоматично при помочи бездротного пересилання сили.

ХОЧУТЬ ЩЕ НОВІЙШОГО КАЛЕНДАРЯ.

НЮ ЙОРК, 26. падолиста. — Купецьке Товариство оснувало в себе спеціальний комітет для упрощення календаря. Сей комітет відбуде в сій справі публичні переслухання дня 11. грудня сього року.

Купецьке Товариство вже заявилося публично за кількома реформами календаря. Воно запропонувало, щоби Великдень припадав кождого року на той самий день, щоби рік був поділений на чотири рівні пори року, а кожда пора на три місяці по 30, 30 та 31 днів. Одна частина товариства радить поділити рік на 13 місяців по 28 днів кождий з тим, що кождий місяць має починатися того самого дня тижня.

ЗЛУКА ВІРОІСПОВІДАНЬ ДЛЯ РЕЛІҐІЙНОЇ ТЕРПИМОСТИ.

НЮ ЙОРК, 26. падолиста. — В готели Астор відбулася нині з приводу Дня Подяки величезна святочна вечера, в якій взяли участь понад 800 осіб, визначних церковників католицької, протестантської та жидівської церкви. Найвизначнійші американські протестантські проповідники, католицькі священики та жидівські рабіни говорили на сій вечері промови за потребою взаїмної терпимости одної віри для другої. Головні промови за реліґійною терпимостю виголосили: о. Томас Карол, особистий представник католицького кардинала Гейза, протес[тантський] єпископ Менинг та жидівський рабін Голд-

МЕДИЧНІ ПУНКТИ НА УКРАЇНІ.

В цьому році побільшиться чимало медичних участків на Україні з 1,258-ох до 1,457, а число ліжок у сільських шпиталях з 9,200 до числа 11,125.

ЗА ПІВТОРА ГОДИНИ З ЛОНДОНУ ДО ПАРИЖА.

В найблищих днях буде ужитий в воздушній комунікації Лондон — Париж новий величанський літак, що може забрати 24 подорожних і перебути дорогу з Парижа до Лондону в 90 мінутах.

ЯК СУДЯТЬ РУМУНСЬКІ СУДИ.

В Яссах відбувся цікавий процес проти Румуна Санду, який побив кількох Жидів. Суд засудив Санду на гривну 500 леїв, а двох Жидів на 5 днів арешту і 10 тисяч леїв гривни за те що... входили Санду в дорогу.

В ФАБРИЦІ КРУПА НИЩАТЬ МАШИНИ ДО ВИРОБУ ГАРМАТ.

З Берліну доносять, що в фабриках Крупа розпочали нищити машини до виробу гармат. Має це бути один з кроків до так званого розброєння.

ПЕРША КОПАЛЬНЯ РТУТИ В РУХУ.

В Донецькому басейні пущено в осени цього року в рух одиноку в СРСР копальню живого срібла в Микитівці. За один і до того перший місяць праці видобуто 500 тисяч пудів чистої ртути.

НОВА ЗАЛІЗНИЧА ЛІНІЯ.

В найблищому часі проводить Вороніжське залізнодорожне правління нову залізничу лінію, яка лучити буде Білорусь із Полтавщиною. Шлях тягтиметься від Гомеля до Прилук.

МАЙБУТНЯ СЛАВА.

Пять-літня дочка недавно померщого найбільшого тенора Карузо приготовляється вже нині до сцени. Вона має чудовий сопран. Знавці стверджують, що вона має фономенальний талант. Одночасно не відріжняється ніякими виїмковими рисами від инших дітий. Її батько не дурно дав ій імення [...]

ВІДКРИЛИ ШАЙКУ БОМБІСТІВ.

ШИКАГО, 25. падолиста. — Шикаґовська поліція каже, що вона попала на слід шайки, яка займалася підкладаннєм бомб. Поліція предложить незадовго зібрані факти великій лаві присяжних суддів та буде домагатися кари смерти на трох піймaних членів сеї банди.

АСЕКУРАЦІЇ ПЕРЕД „КАЙЗЕРОМ".

Лондонські часописи подають звістку, що в банках починається живий асекураційний рух проти можливости, що Вільгельм II. вернеться на престол. Вже минулого року введено таку оригінальну асекурацію втрат громадян, звязаних з таким випадком. Найбільше замовлень іде зі Злучених Держав, де якась „ясновидяча" заповіла поворот Вільгельма в до влади на цей падолист.

РЕФОРМА АКАДЕМІЇ НАУК.

В середині жовтня відбувся у Харкові поширений пленум Главнауки України, на якому рішено зреорганізувати Всеукраїнську Академію Наук, зорганізувати нові заповідники (зразкові культурні та дослідні рільничі, зоольоґічні та инші стації), та скріпити і поширити охорону памятників матеріяльної культури і природних багацтв України.

ПОХМУРИЙ ЛЕНІНГРАД.

У бувшій царській столиці панує тепер епідемія шкарлятини, тифу та кору. Шпиталі повні і лікарі не всилі прийти з допомогою всім недужим. Недужих не можна ізолювати і тому заразливість недуг зростає. При цьому рівень Неви сильно зріс і місто загрожене повінню. У деяких дільницях вода вже вдерлася до пивниць, що збільшує зріст недуг. Також приготовляється страйк у 50 приватних підприємствах.

ЗАТРАЧЕНА БІБЛІОТЕКА.

При будівельних роботах над Кремлем робітники найшли старий пергамен, який передали студентові, що йшов вулицею. Студент передав його в університет і там виявилось, що це список бібліотеки Івана Грозного. На доручення радянського уряду зроблено дальші розшуки за цією бібліотекою і найдено 17 великих томів старих італійських та константинопільських рукописів великої наукової вартости. Московський університет вибрав комітет для дальших дослідів у цьому напрямку.

МАНУФАКТУРА.

В звязку з недостачею мануфактури на внутрішньому ринку України закупила Вукоспілка за кордоном мануфактури на суму 4 міліони 800 тисяч карбованців.

НАДУЖИТТЯ.

На кремінчуцьких тартаках полудневих залізних доріг відкрито великі крадежі і розтрати державного майна, яких допускалася систематично адміністрація тартаків на чолі з директором Рижаковим. Винних віддано під суд. Втрати обраховують на 30 тисяч карбованців золотом.

Ще раз Бріян.

ПАРИЖ, 26. падолиста. — Сьогодня здавалося, що заходи голови парляменту Ерріота скласти соціялістичний кабінет увінчаються успіхом. Ерріо вже мав готовий кабінет і мав його предложити президентови Франції Думерґови до затвердження, одначе провідники соціялістичної лівиці в останній хвилі зажадали від Ерріота виразних приречень щодо фінансових реформ, а зокрема щодо данини від капіталу, і сим розбили соціялістичний кабінет. Ерріо зрікся завдання формувати кабінет і повідомив про се Думерґа.

Тоді Думерґ знову запросив до себе Бріянда і доручив йому скласти коаліційний кабінет, до якого увійшли би представники центра в парляменті, умірковані соціялісти і навіть правиця Раймонда Пуанкаре.

Бріян вимовлявся слабим здоровлєм, але вкінці приняв місію і, як кажуть, вже в пятницю пополудни предложить Думерґови до затвердження новий кабінет, в якому не буде лівих соціялістів.

ДУМЕРОВИ НЕ ПОВЕЛОСЬ.

ПАРИЖ, 26. падолиста. — Сенатор Думер переспрaвляв з провідниками лівиці і переконався, що з ними він не вспіє складати нового кабінету. Тому він повідомив президента Думерґа, що зрікається дорученої місії.

НЕДОСПІЛИЙ КАБІНЕТ ЕРІОТА.

ПАРИЖ, 26. падолиста. — По невдачних заходах сенатора Думера президент Франції Думерґ запросив до себе голову палати Ерріота і доручив йому місію сформувати новий кабінет.

Ерріо з неохотою приняв завданє і зараз зачав пересправи з провідниками лівиці в парляменті, а зокрема із соціялістами, хотячи і їх приєднати до правительственної більшости.

Він спершу намітив такий склад кабінету:

Едуар Ерріо — премієр і міністер внутрішних справ; Леон Блєм (провідник соціялістів) — міністер судівництва; Поль Бонкур (соціяліст) — міністер війни; Арістід Бріян — міністер закордонних справ; Люї Люшер — міністер скарбу; Анрі Беранжер — міністер кольоній; Шотам (соціяліст) — міністер судівництва; Льокен (соціяліст) — міністер просвіти; Муте (соціяліст) — міністер прилюдних праць; Компер Морель (соціяліст) — міністер хліборобства.

Се був би кабінет соціялістичний, з перевагою лівих соціялістів.

НІМЕЧЧИНА ПРИЙМАЄ ЛОКАРНЕНСЬКИЙ ДОГОВІР.

БЕРЛІН, 26. падолиста. — Німецький парлямент (райхстаґ) приняв сьогодня льокарненський договір 271 голосами проти 159.

ПОБІДА ФРАНЦУЗІВ У СИРІЇ.

БЕЙРУТ, Сирія, 26. падолиста. Французьке військо осягнуло побіду над сирійськими повстанцями в Рашеї, де полягло 300 Сирійців.

В Дамаску воєнний стан і тепер панує спокій.

ПОМЕР СІЯМСЬКИЙ КОРОЛЬ.

БАНҐКОК, столиця Сіяму, (Азія), 26. падолиста. — Сьогодня помер сіямський король Рама VI. в 45-му році правління по операції на внутрішню недугу.

Він не оставив сина, тому його наслідником буде його брат, князь Праджа Діпок.

ХОЧЕ СПЛАЧУВАТИ ДОВГИ.

БУКАРЕШТ, столиця Румунії, 24. падолиста. — Румунський міністер скарбу Вінтіло Братіяно зладив новий буджет Румунії на 1926 рік, який він предложить на другий тиждень парляментови.

Буджет виносить понад 38 міліярдів леїв (паперових), більше о 7 міліярдів леїв від сьогорічного.

В сьому буджеті призначено один міліярд леїв ($4,500,000) на сплату (перші рати) воєнних довгів, які Румунія винна Англії, Франції й Америці.

ВЗИВАЮТЬ ШАЛЯПІНА, ЩОБ ВЕРНУВСЯ В МОСКВУ.

МОСКВА, 24. падолиста. — Тутешня совєтська преса і представники театрів піднесли апель до відомого російського співака-баса Федора Шаляпіна, щоб вернувся в Москву і далі співав там як давнійше.

Тутешні газети пишуть, що він „запродав свою душу мамоні", до чого самий недавно признався в Парижі перед виїздом до Америки.

Шаляпін одержав був в 1922 році від совєтської влади пашпорт на виїзд закордон на один ірк, під умовою, що частину свого зарібку буде присилати на фонд голодних в Росії. Він видно сповняв приреченнє, бо відтак йому пашпорт постійно продовжувано.

Перед виїздом з Парижа до Ню Йорку, де співає зимою в Метрополитен Опері, Шаляпін заявив, що має контракти в Європі й Америці на кілька літ, отже ще не може вертатись домів, але за кілька літ вернеться і буде співати в Москві і Ленінграді.

СТРАЙК ТЕЛЕФОНІСТОК В КОНСТАНТИНОПОЛІ.

ЦАРГОРОД, Туреччина, 24. падолиста. — Тутешні телефоністки зорґанізували тому три місяці свою юнію і тепер заявили, що виступлять всі до страйку, якщо телефонічна компанія не підвисшить їх платень.

В юнії найбільше Туркинь, які провадять, але до страйку приєднуються і Гречанки та Жидівки.

Тепер їх платні виносять 11 до 15 долярів місячно.

ПІВТОРА ТИСЯЧІ ЗА КРІСЛО ВАШИНҐТОНА.

НЮ ЙОРК, 25. падолиста. — В одній приватній ґалерії образів відбулася тут ліцитація всяких предметів старовини. Межи ничими виставлено на ліцитацію одно крісло, яке колись було власністю американського героя боротьби за незвисимість, ґенерала Джорджа Вашинґтона. Крісло куплено за 1,400 долярів.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинока число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЧИМ Є МИР В ЛОКАРНО ДЛЯ ЕВРОПИ, А ЧИМ ДЛЯ НАС.

Мир в Локарно буде затверджений всіми заінтересованими державами, це вже певне. З днем 1. грудня ввійде він в життє. Цікаво тепер приглянутися тому фактичному положенню, яке він викликав в Европі. Бо чим далі віддалюемося від його підписання в Локарно, тим більше переконуемося про його незвичайну вагу, тим краще визнаемося в тих далекосяглих рішеннях, які там запали і які перемінюють цілу фізіоґномію повоенної Европи, які таркаються посередно й нас, хоч український нарід участи в конференції не брав, ні там про українське питання не рішали.

В першу чергу треба піднести, що історичний французько-німецький конфлікт злагіднів, та що оба народи в своїй більшости змагають до його остаточної ліквідації. Ті змагання слідні не тільки в політичній сфері, але й в культурній. Відітхнула свобіднійше не тільки Німеччина, але й Франція, яка може тепер залишити найважнійшу для неї проблему на боці, а всі свої сили звернути на відвернення тяжкої фінансової кризи та военних заверух в Сирії і Мароко.

Німеччина зискала без сумніву найбільше, бо локарненський мир перечеркнув в високій мірі верзайський договір та привернув Німеччині малощо не передвоенне становище. Вона не одержала ще назад своїх заморських кольоній, ще її земля окупована, ще вона під контролею, але її престіж зріс, її голос зрівнався з голосом побідних аліянтів. В той спосіб буде вона в можности брати безпосередну участь в остаточній ліквідації тих обмежень, які на ню накладае верзайський договір. Вона стає членом Ліґи Націй і то ще до певної міри упривілійованим та має запевнене місце в Раді Ліґи. Не буде можна втягати її проти її волі до ніяких военних санкцій, вона має рівнож можність доходити в Лізі вирівнання своїх східних границь.

Все те зміцнює її положення, тому не диво, що сам президент Німеччини, Гінденбурґ, докладае всіх зусиль, щоби запевнити ренському пактови ратифікацію в німецькім парляменті, хоч проти цего виступають його власні партаймани, німецькі націоналісти.

Анґлія зискала надзвичайно богато на престіжу. Ідея взаїмного забезпечення повстала в Берліні, але знайшла зрозуміння і поперття в Лондоні. Без натиску Анґлії не булоби прийшло до мира в Локарні. Анґлія являеться немовби покровителем цего мира, а заразом держить над ним руку та є його сторожем. Це упривильоване становище дає їй змогу заважити кождої хвилі на міжнародній політичній ситуації в Европі та перехилити її сили з користю для себе. А до того вона доконала через мир в Локарно дуже великого для неї діла, а саме відсепарувала Росію від заходу, згл. її цілком ізолювала від всякого впливу в Европі. В той спосіб ослабила вона свого найбільшого теперішнього ворога, який кладе її колоди під ноги в Азії. Ввійшовши в тісний контакт з Німеччиною та попираючи її в ревізії східних границь має вона можність контролі німецько-російських взаемновідносин, а довівши до німецько-французького зближення усунула ґрунт російсько-французькому.

В той спосіб вияснюється рівнож положення Росії згл. С. С. С. Р. Чічерін поніс повну невдачу, якої безпосередній наслідок той, що совіти не можуть дістати заграничних капіталів, а тим самим позбавлені можности господарської відбудови знищеного краю. Це ослабить їх положення в краю і вони будуть змушені змінити свою політику в самім нутрі, а дальше й супроти других держав. В першій мірі будуть мусіли залишити комуністичну пропаґанду, яку ведуть по ріжних краях Европи через своїх платних аґентів, які то поширюють загальну деморалізацію та розклад.

Польща вийшла на локарненськім мирі як Заблоцкі на милі. Привезла до дому кілька договорів, які мали по словам Скршинського скріпити її союз з Францією та забезпечити східні границі, а які на ділі являються свистком паперу, а більш нічого. Навіть якби напали на ню совіти Франція не буде могла прийти її з помочию, якщо на це не дозволить Німеччина, бо через її територію требаби перевести армію. А що Німеччина на це не дозволить, в то хиба ніхто не сумніваеться. Знова в разі польсько-німецького конфлікту справа мусить піти перед Раду Ліґи Націй, в якій Німеччина буде мати свого представника, а Польща ні. Рішення Ради мусять запасти одноголосно. Це значить в конкретнім випадку, що колиби ціла Рада була за Польщею, оден німецький голос вистарчае, щоби припинити вирішення. А коли нема згідного вирішення, справу вирішують сторони самі між собою. Гарно буде тоді виглядати вирішення, якщо Німці будуть мати тільки з Польщею до роботи, це вже легко собі уявити.

І Росія і Польща вийшли з Локарна з нічим. Положенне їх через те дуже погіршилося і нема ніяких виглядів, щоби воно поправилося. Обі держави, особливо Польщу ждуть важкі фінансові та політичні крізи, з якими буде мусів боротися кождий уряд, щоби не допустити до дійсної катастрофи. Серед такого положення поневолений український нарід може тільки зискати. І в Польщі і в совітах може тепер легко скріпитися наша позиція, бо ворог ослаб і слабнути буде далі. Зближається вдячне поле до нової боротьби. В тім напрямі мир в Локарно приніс і нам користь.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНІ.

Прощальний вечір і відізд до Канади артиста-балетмайстра Василя Авраменка.

Дня 18. жовтня с. р. в Подебрадах в салі Соколовні відбувся виступ Подебрадської школи українських народніх танців, а одночасно і прощальний вечір, з приводу відізду керовника сеї школи арт. В. Авраменка до Канади.

Саля була переповнена по береги публикою, Українцями й Чехами. Всіх цікавило пересвідчитися на власні очі про надзвичайні досягнення арт. В. Авраменка в культивуванні українського національного танцю, про що в свій час так багато писала преса, під час виступів славнозвісного артиста на західних землях України. Немале зацікавлення і серед Чехів викликало заснования школи українського танцю, бож чимало й чеської молоді вступило до школи арт. Авраменка. Приїхали на вечір і гості з Праги, арт. Микола Садовський й інші.

Вже перша точка програми „Танкові постави і кроки" викликала шумливі оплески і захоплюючий настрій публики. Длаі йшов цілий ряд танців: гуртових і сольових, обрядових і історичних, у виконанні хлопців і дівчат — дорослих і дітий: „Великодна гаївка", „Козачок подільський" сольо, „Коломийка", „Чумак", „Гопак колом" із вільними солями, „Катерина" херсонський танець, „Гопак" колом в одну пару, „Чумачок", „Аркан", „Козак" сольо, „Журавель", „Катерина" гуртовий танець, „Хуртовина", „Запорожський козак", та вільне сольо самого арт. В. Авраменка.

Чудова плястика рухів, ґрація і строга метрика свідчать про роботу великого майстра українського танцю. І це досягнуто за той короткий час два чи три тижні.

Серед загального програму не можна не відзначити деяких точок, що виконані з особливим успіхом: „Козачок подільський", виконаний дівчинкою Арою Чернявською; це справжній талан, її викликали на „біс" і нагородили дуже шумливими оплесками; „Коломийка", що повіяла красою Гуцульщини у викноанні п.п. Галамкова, Безухова, Йоржа й Куницького; „Чумак" викон. п. Крамаренком; „Козак" викон. п. Осначем; „Аркан" вик. п.п. Виноґрадником, Гладієм, Івантишиним, Прокоповом та інш.; „Катерина" викон. п.п. Шовгенівною, Боковою, Соковичівною, Єніковою, Телігою і Дрикаловичем, а особливо „Чумачок" викон. трьохлітнім Любо Виноградником; цей артист із надзвичайною віртуозністю пророблював своїми маленькими ноженятами всі складні рухи цікавого танцю. Взагалі виступ на сцені дітий зробив дуже приемне вражіннє.

Поява на сцені арт. В. Авраменка в танцю „Вільне сольо", викликала на салі грім оплесків, що перейшли в овацію. Після довгої і тяжкої хвороби ноги, (яку він зломав у друге по приїзді до Ч. С. Р.), артист ніби варвався з пут і вихром понісся по сцені. Всі боялися, щоби знов не трапилося нещастя з ногою.

По закінченні програму на сцену вийшли всі учні школи і піднесли арт. В. Авраменкові адрес, в роскішно вишитій окладинці. Адрес відчитала учениця п. Шовгенівна: „Дорогий друже! Ми учні твоєї школи укр. національного танку в Подєбрадах — студенти Української Господарської Академії в Ч. С. Р. витаємо тебе, як борця за визволення української нації в галузі мистецтва — відродження українського народнього танку. В бурях революції 1917 р. повстала велика Україна. В ріжних галузях народнього життя кипіла творча праця: залунала наша мова, пісня, будувалася рідна школа, а золотий Київ оздобився могутніми хвилями козацьких жупанів. Але один з діямантів народнього скарбу — український національний танець лежав занедбаний, засмічений і осміяний. І багато людий цуралися його! І ти, селянський парубок підняв той діямант, очистив його горячою любовою і танцем став служити Україні. В часи зневіря й тяжких нелюдських страждань нашого козацтва й громадянства в таборах польських, в Галичині, на Волині й Холмщині ти працею своєю, вогненним простим словом і завзятим шляхетним танцем запалював юнацькі, дівочі й козацькі серця, закликуючи їх любити свій танок, любити Україну! Не зляками тебе ні загрози, ні кайдани, ні залізні ґрати польських тюрем! Як той Байда-молодецький ти жартував і сміявся з катів України і як козак Ґонта не щадив свого життя для визволення України. Слава-ж тобі, сине народу нашого! Бо ти з тих, що кохаючи край рідний, братерською любовою зливаєш в єдине велике українське море і Наддніпрянців і Наддністрянців, Гуцулів і Буковинців, і тих, хто любить народ наш! Нині прощаючись з тобою, ми приносимо тобі глибоку подяку за твою працю і кажемо: живи, козаче молодий, працюй надалі і танцем завзятим воскреси запорожські серця в дітях України, бо з ними воскресне й Вільна Соборна Україна".

Читання адреси викликало сльози у арт. В. Авраменка і він заплакав.

Другий адрес і альбом піднесли учениці Чешки.

Після того виступили з промовами. Михайло Обідний витав імпровізованими віршами:

Ще в одну святиню
Нашої душі,
Ніби в далеч синю
Ти найшов ключі.

Віднайшов, зеленяв
Призабутий шлях,
Що курився в мріях
По віках-літах.

Може й краще, любий,
Що не там, а тут
Наші церли квіти
Сонцем зацвітуть!

Далі промовляли: представник Комітету, який заопікувався п. В. Авраменком підчас його хвороби, — п. др. Модест Левицький, зазначивши велику й вельми корисну працю арт. В. Авраменка і побажав йому щасливої подорожі до Канади й успіху в його роботі там, а також повороту його звідти вже до вільної рідної землі, та п. Д. Олександрович від укр. коопер. орґанізацій у Празі.

Арт. В. Авраменко у своїй відповіді сердечно дякував громадянству за моральну й матеріяльну підтримку, особливо коли він був хворий і цілковито не мав ніяких матеріяльних засобів і для лікування і взагалі для життя, також висловив подяку і братському чеському народові за гостинний куток, який знайшов Славянин у Славянина.

Ще продовжувалися на салі до 3. год. ночі гуртові українські танці, якими керував п. В. Авраменко. На прохання публики він ще й тут протанцював і так захопив присутніх, що його й дівчину-Чешку, яка з ним танцювала підхопили на руки і носили по салі під громові оплески і крики „слава".

На другий день о годині пів третьої арт. В. Авраменко виїхав з Праги до Канади.

Г. Озерний.

ТЮРЕМЩИНА.

Голос члена польської соймової „Комісії для розсліду вязниць" про вязничні тайни.

Владислав Уэмбло, польський соціялістичний посол і співредактор варшавського „Роботника", відхилює в тій ґазеті рубець таємниці, якою закутано причини бунтів у вязницях, розкинених по всій території польської держави. Тут же довідуємось теж про кілька дат з „діяльности" комісії для розсліду польських тюрем, яка свого часу і львівські вязниці відвідала — з „успіхом", якого докази видно по нинішній день. Ось що читаємо про сю комісію („Роб." ч. 292 з 24. X. с. р., передова статтся п. н. „З приводу бунтів у вязницях"):

В січні 1924 р. наслідком низки посольських внесків сойм доручив спеціяльній комісії розслід відносин, пануючих у вязницях. Від того часу минає вже другий рік. Публична опінія Польщі нічого не знає про вислід праці соймової комісії, дарма, що комісія покінчила відвідування тюрем фактично в осени 1924 р., оглянувши 28 вязниць в 23 місцевостях, розслідивши становище 10.137 вязнів зі загального числа 30.302 вязнів (згідно з урядовими даними з 4. липня 1924 р.), в тім: положення 783 т. зв. політичних вязнів зі загального числа 1476. Як член тої комісії, я вичерпав усі засоби спонукати комісію, щоби склала соймові звіт зі своєї роботи. Успіху я не мав. Тимчасом **затримування у тайні протоколів комісії причиняється до наглядного погіршення вязничних відносин** (підкреслення автора — прим. Ред.)

Повторяю: відносини у польських тюрмах від 1924 р. підлягли зміні на гірше. Тверджу це не лише на підставі вражіння б. міністра Туґута за час його урядування в 1925 р., але й на підставі того, що доходить до нас з вязниць: св. Хреста, Ломжі, Перемишля, Люблина, — де маємо до діла не лише з доманганнями вязнів, попертими голодівками, але й формальними бунтами увязнених з проливом крови.

Бунт у „Свєнтокшиській" вязниці: що твердив сойм, а що сказав представник уряду.

Найзавзятійшу і найкервавійшу боротьбу звела вязнична сторожа й поліція у свєнтокшиській вязниці, де 20 вязнів, розброївши сторожу і узброївши себе, боролися кілька годин. Що могло спонукати вязнів до такого розпучливого кроку? Соймова комісія оглядала („бадала") цю вязницю і в свойому (ще не складеному (!) звіті прийняла остаточно таку компромісову (!) формулу: „У свєнтокшиській вязниці, віддаленій від людських осель, де вязні позбавлені можности отримувати від свояків чи знайомих дарунки, і де кліматичні умовини вимагають кращого відживлювання, вязні плакали перед членами комісії, прохаючи збільшення харчевої пайки, признаючи одночасно, що приписану пайку вони дістають. Комісія найшла в кількох келіях тої вязниці майже всіх хорими на очі, що вязничний лікар пояснює станом немічности наслідком недостаточного відживлювання. Після відізду комісії харчеву пайку збільшено до 3,000 кальорій замісць ранійших 2400 кал. (величезний здобуток — прим. Ред.) А проте комісія дійшла до висновку, що цю вязницю слід **як найшвидше зліквідувати** (підкресл. автора — прим. Ред.) Вона міститься у старих монастирських будівлях на шпилі Лисої Гори. Хоч подвоєно паливо, в келіях з ажурними дверима, які виходять на коритар, зимою є вогко. На 300 вязнів найдено 51 в пшиталі, майже виключно хорих на сухоти. Для тих 300 вязнів утримується 62 сторожів. Смертність увязнених застрашаюча. В 19[illegible] вмерло 78 вязнів, від січня до липня 1924 вмерло 51 вязнів".

Щож на це міністерство справедливости? Отсе начальник карного департаменту п. Ґловацкі заявляє на засіданні соймової комісії, що арґументи комісії „не переконують" його про потребу ліквідації тої вязниці; навпаки, він гадає, що **„того рода вязницю повинна мати кожна держава!!** Треба додати лише пів порції хліба".

Чи можна дивуватися, що вязні, присуджені на 15—20 літ або досмертню вязницю, бачучи, що в таких умовинах пересічно можуть прожити 3—4 роки, є готові на найбільш криваві бунти?

Самбір, Краків, Лодзь, Білосток, Влоцлавек.

Не знаю, які є причини бунтів в инших вязницях, бунтів, що приймають щораз нагальнійші форми. Однак комісія могла ствердити, що в Самборі, де півтора року тому була крівава розправа з вязнями, **вязниця була цілий рік неопалена, а білизну не змінювано місяцями.** В Кракові теж майже цілу зиму не палили у вязниці з браку кредитів і то тих самих кредитів, які найшлись на паливо для судового будинку й мешкання презеса суду, який опікується вязницею...

Надходить вже друга зима з того часу. Що в цій справі зроблено — не знаю, але знаю, що нікого ще не притягнули до відповідальности за мучення соток увязнених людий, бо п. Ґловацкі вважає ці яскраві злочинні занедбання за... дрібні промахи.

Не притягнули теж до відповідальности начальника вязниці у Лодзі, який всупереч реґулямінови масово приноровлює кару карцеру у вогкій темній пивниці, де вязень ледве може рухатися. А до тих карцерів кидається людий, яких нераз і не оглядають лікарі, всупереч вимогам реґуляміну.

У білостоцькій вязниці вязні зізнавали перед комісією, що підчас штучного відживлювання, приноровлюваного до голодуючих вязнів на другий і третій день голодівки, **померло кілька вязнів.** Карний департамент не знав нічого сказати в цій справі.

У Влоцлавку трапилося масове побиття вязнів, які збунтувалися з приводу покарання карцером через заст. прокуратора за скаргу, яку внесено проти нього до окружного суду. Вязнями були малолітні хлопці, яких цілий рік тримали у слідцій вязниці, розміщені поміж кримінальниками; деяких з них суд звільнив від вини і кари. Прокуратора, який був у вязниці тоді, коли били вязнів і —як сам сказав — чув „шарпанину" поліції з вязнями, не притягнули до відповідальности.

Смерть бл. п. О. Бесарабової, комісар Кайдан, п. Краус.

Предметом заінтересування комісії була таємнича смерть Бесарабової в поліційних арештах у Львові. **Комісія мала кількадесять скарг на побої і знущання над арештованими через комісаря Кайдана** (підкреслення автора — Пр. Ред.). Кількох показувало рани від побоїв. В звязку зі скаргами вязнів, що їх Кайдан тортурував електричною струєю, судові власти переконували комісію, що це неможливе — бо в кабінеті п. Кайдана навіть нема контакту до електричної струї! Однак комісія, ревідуючи кабінет п. Кайдана, найшла там електричний контакт, вкручений до оправки, де повинна бути лямпка. І отсе той самий дальше урядуючий п. Кайдан стає нині перед судом у Львові, як „свідок"... обвинувачуючи Штайґера в замаху на президента держави, а судові власти дальше не бачать підстав переслідувати п. Кайдана за катування й тортурування арештованих.

У львівській вязниці ми бачили виразні знущання над вязнями з боку судового урядовця п. Крауса, у Варшаві на Павяку шиканування вязнів. Ніщо не може більше денервувати й до розпуки доводити вязнів яку те, що вони бачать і чують, що не закон приноровлюваний до них, а самоволя дозорця при повному безсиллю вязня...

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

КОЛИСЬ І СЬОГОДНЯ.

„Słowo Polskie" в ч. 278 з 14 жовтня ц. р. містить отакий спомин.

Було це в березні 1893 р.

Перед лавою суддів присяглих в Тернополі стануло нас 24 обвинувачених Державною Прокураторією „за злочин зради стану". Шляхом тайних заговорів мали ми, як думав „сповнюючий свій уряд" прокуратор, стреміти до „відірвання Галичини від австрійсько-угорської монархії і створення з неї самостійної держави".

Що ти, шановний прокураторе, мусів зробити „на приказ згори". Так хотіла „рація стану", диктована з Відня, з наших ідеальних і найблагороднійших стремлінь, якими дай Боже, щоб бодай в части була перейнята сьогоднішна, на жаль в більшій части зматеріялізована молодь, мусів ти склеїти акт обвинувачення против своєї волі і переконань, бо як щоб ти не знайшов доказів вини, над зібранням яких дбало, з цілим запалом працюючий слідчий суддя, Українець, Мидовський, скваліфікувавлиб тебе як стороннічого і нездібного.

Суд присяжних видав присуд звільняючий всіх обвинувачених.

Лава суддів присяжних запросила по скінченню розправи сімох оборонців на бенкет, щоб подякувати їм за те, що піднялися оборони молоді, яка станула на службу національних ідеалів, дісталася за те до тюрми і котрій грозив за те засуд. Громадянська совість дала свою згоду на нашу працю.

А була та лава зложена, з представників ріжних верств і ріжних народностей. Були в ній і Жиди і Українці, а мусіли склонитися перед ідеалами взненої молоді. Бо щож мимо найспритнійшого слідства можна було їй закинути. Молодь творила тайні гуртки, що взяли собі за завдання дбати про розвиток і поглиблення почуття національности, поборювати всі обяви льояльности, поставити етику молоді на найвищому рівені.

Ви не знали, пане прокураторе, що та „ганґрена" обняла не тільки молодь в Тернополі, але також молодь у всіх середніх і висших наукових заведеннях в Галичині, що нас зґоворених було понад 2000 і то одиниць найчеснійших і найздібніщих, що справа була закроєна на ширшу скалю і що ми підризали підвалини уряду в Галичині, які полягали на задурманюванню дорастаючих і упідлюванню старших поколінь.

І бубви уряд нічого докладного про те не довідався, хоча чув, що між молодю віє якийсь злий дух, колиб не оборонець загроженої Австрії, сумної памяти кс. Н.

І зробив процес. Двайцять кількох молодих людей, богатьох на укінченню студій або вже на посадах знайшлося за решіткою.

Арешти розпочалися літом 1892 р. і тревали до кінця осени. Обвинувачених жандарми доставляли часто закутих в кайдани до тюрми.

Найстарший між арештованими був Вацлав Боржемскі, укінчений правник, якого пірвали до тюрми від боку нареченої, з котрою за кілька днів мав повінчатися, були матуристи, як др. Тадеуш Сосняк, але також і гімн. учні — а тих було найбільше — як Адольф Пфіцнер, Томаш Киш, Ворончка і т. д.

Блідий жах впав на родини увязнених, на батьків тих дітей, що мали звязки з увязненими.

Вязні не стрічалися прилюдно зі словами співчуття, потіхи, їх пересилано тільки тайком. Вони сиділи самі в тюремних мурах зі страшним неспокоєм в души, що найблищі їх відцуралися, що вони в службі тим високим ідеалам зійшли на манівці, що кличі праці для вітчини то блудні вогники, які зводять.

Польське громадянство мовчало, не здобулося на ніякий мужеський відрух, який засвідчивби, що дорогу, яку вибрали його діти, уважає за добру і вказану для польської молоді.

Відізвалися тільки почування родинні і приятельські, ті останні несміло.

До розправи станули сімох оборонців. Бажання здобути таним коштом рекляму переважало в них по більшій части, бо обвинувачена молодь, то діти бідних родичів, що не мали можности платити високих гонорарів за розправу, що тревала сім днів.

Богато оборонців побрали високі гонорарі, уважаючи цю справу за звичайну оборону і не кермуючися ніякими патріотичними зглядами. Заголюкане польське громадянство не заняло супроти того процесу рішучої постави і щойно той затроєний дух народу був найбільшим болем.

А однак та молодь була тільки частиною великої організації, що бачучи „затроєного і затроюваного духа народу" станули на сторожі його чистоти і пожертвувала тій національній службі те, що мала найсвятіщого, бо свою віру в відзискання незалежности — запал і любов до національних кличів, а те все в часах, коли отверте признавання до того грозило викиненням зі шкіл, недопущенням до урядів, тюрмою і иншими переслідуваннями.

А однакож більшість вийшла з „того пекла загартована, вірна своїм ідеалам по нинішний день і по давньому бореться з „затроєним духом народу".

На тій дорозі сірнулася вона з признанням, попертям і оплесками, а в хвилі переслідування не мала оборонців таких і тільки, кілько би повинна мати, хоч її ідеали були високі і хоч була обвинувачена за національну службу.

По виході з тюрми мусіла вона перейти дальшу низку трагедій — знайшлася на бруку, витручена з дотеперішних заведень.

Найперше чекали її по більшій части докори родини, „пощо мішалася в не своє діло", імя збезчещеного „соціяліста" і замкнута дорога до урядів як теж упередження „затуманеного" громадянства.

Терпкі слова і кпини або байдужність і упередження. На уста тиснулися їм проклони.

Не вийшло проти них громадянство зі словами потіхи, з помічною рукою.

Розбитки!

Цей спомин містить „Слово Польске" з приводу процесу Штайґера, яким так живо інтересується жидівське громадянство. Треба-ж на прикінці замітити, що те-ж саме „Слово Польське" нераз і не два називало (дальше сконфісковано). („Новий Час").

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ДУМКИ З „КОРАНУ".

Жінка то сотворіння з лицем янгола, а серцем чорта. — Щож може бути безбожнійшого, як робити Бога спільником брехні. — Коли нещастя навістить чоловіка, звертається до Бога своїм покірливим голосом, але як лише полекшає йому, зараз забуває про свого добродія. — Лише цього можна вимагати від людей, що є в них самих. — Не закривайте правди брехнею, не заслонюйте її, коли розумієте її. — Більшість людей, котрі мають свої правила й погляди, коли підеш за ними, зведуть тебе з правої дороги. — Чи память не є спокоєм для серця? — Не відвертай гордо очей твоїх від людей; бережися чванливости. — Будь поміркований у поступованню, хай голос твій буде тихий, бо найнеприємнійшим є рик осла.

ФАТАЛЬНА НЕУВАГА.

Молода жінка професора робить закиди чоловікови: Знаєш, серце, що вже три тижні ти мене ні разу не поцілував?

Професор: Пробі! То когож я цілував?!

ДОБРА НАУЧКА.

Декан Свіфт, славний англійський письменник не дуже був щедрий. Рідко коли давав що прислузі тих, що присилали йому подарки! А то траплялось дуже часто. Але раз дав йому добру научку хлопець, який часто приносив йому заяці, дикі качки, куропатви й иншу дичину. Одного ранку прийшов цей хлопець із доволі тяжким кошем, повним яєць, дуже гарними овочами й дичиною. Застукав до дверей. Відчинив їх йому сам декан. „Ось тут — сказав хлопець бурмотливо — мій пан посилає вам кіш, повний ріжних річей". Свіфт сердитий на грубе поведення хлопця, сказав до нього: „Ходи но сюди, мій хлопче, покажу тобі, як ти трохи чемнійше можеш виконати це, що тобі поручили. Уяви собі, що ти декан, а я слуга". Потім декан дуже ввічливо зняв капелюх і сказав до хлопця: „Мій пан посилає вам отсей даруночок і сподіється, що ви будете ласкаві прийняти це". — Дуже добре, мій хлопче — відповів хлопець — „скажи твому панови, що я дуже вдячний йому, а осьтут два шілінґи для тебе".

ЗА РІДНУ ЗЕМЛЮ.

Віче в Стрию.

Дня 22. жовтня с. р. відбулося в Стрию у великій салі Народнього Дому прилюдне віче в справі земельної реформи. У вічу взяли участь селяни з майже всіх громад Стрийщини. Вдаряла велика скількість нашого жіноцтва, що наглядно свідчить про живучість нашого нового українського села.

До президії вибрано о. Андрія Пепенського, пароха з Лисятич і Юрка Опришка, господаря з Грабівця, секретарював М. Колодницький зі Стрия.

Двогодинний реферат про земельну реформу у гарно обдуманій і приступній для ширшого загалу формі виголосив делеґат ЦК УНДО Остап Луцький, а **про конечність підписки акцій Земельного Банку др. Єроним Калитовський,** голова стрийської філії Просвіти.

По короткій дискусії ухвалено відомі резолюції і вислано їх куди слід. Рішено також з усіх громад зібрати окремі протести проти проєктованої польськими чинниками аграрної реформи і поглибити кооперативний рух в повіті.

Віче в Жовкві.

Дня 18. жовтня відбулося в Жовкві велике віче в справі земельної реформи. В салі Народнього Дому зібрались представники майже всіх сіл повіту. Впадала в очи відсутність інтеліґенції. Учасники віча самі селяни. Предсідником був селянин Камінецький, секретарював Осташевський.

Реферат виголосив місцевий молодий адвокат др Теодор Михайлівський. Він в солідно опрацьованому рефераті зобразив усю грозу небезпеки, яка нависла над українським селом у формі польського законопроєкту про кольонізацію і осадництво.

В дискусії забирали голос: директор Союза Кооператив, Гумин, який зясував значінне кооперації у звязку з парцеляцією, др І. Кук, який говорив про значінне орґанізованости, дир. Душенчук і інші.

Ухвалено резолюції, які покриваються з резолюціями на всіх дотеперішних вічах. **Рішено підперти субскрипціями акцій Земельний Банк Гіпотечний.**

Староста на віче вислав не комісаря, тільки шпигунів. На основі їх „реляцій" напастував опісля референта дра Михайлівського.

Віче в Яворові.

Дня 19. жовтня с. р. скликано в Яворові велике повітове віче в справах економічно-господарських і земельної реформи. Вже о год. 12. вполудне велика саля Народнього Дому вщерть наповнилась вічевиками: селянами і міщанами. Хоч були між одними і другими заступлені оба поли ріжного віку, то все таки перевагу мало молодше поколінне селянства елемент, що тепер кладе основи під будову нового українського села, національно свідомого, працьовитого й вільного від сліпого сервилізму. Сей відрадний факт свідчить наглядно (чого страх не бажають собі „власть імущі") про живучість нашого села.

Віче відкрив Андрій Маренін, голова яворівської філії „Сільського Господаря". До президії віча вибрано: дра Фільца яко голову і Сологуба, студента українського університету яко секретаря. Голос забрав п. С. Харамбура і в двогодинному рефераті зясував присутнім аґрарну політику Польщі на українських землях, почавши від найдавніших часів.

Порівнуючи методи пруської кольонізації Познанщини з польськими на українських землях, референт вказав на велику інтензивність останньої, та візвав селянство до негайної орґанізованої оборони рідної землі шляхом творення земельних комітетів і парцеляційних кооператив.

В дискусії забирали голос між іншими: Харамбура, кушнір, якому екзекутор зафантував за податки подушку, та виказував податкову безпощадність уряду і нужду рільника, що мусить рільні плоди продавати навіть низше коштів продукції. Тесаме підносила пані Марія Кожуховська, яку податковий уряд посуджує, що вона управляє кушнірство і теж високо оподаткував. Теодор Пона, молодий кооператор із Вільшаниці виказував, що серед таких податкових орґій неможлива жадна праця в кооперації. Так нпр. кооператива у Вільшанці скуповувала в селі вироби з шувару („метри"). Всього накупила за 47 зол. (сорок сім золотих!), а податку їй вимірено 400 зол. (чотириста золотих!). Микола Кобиця жалівся, що яворівський маґістрат також обтяжує зубожіле населенне ріжними оплатами. Андрій Маренін, вказуючи на завдання „Сільського Господаря", візвав присутніх вступати в члени цього Товариства, щоби воно якраз тепер могло розвинути свою хосенну діяльність.

Всі однозгідно ствердили в дискусії, що **причиною тяжкої нужди є гострий брак землі.** Предложені референтом віча резолюції подібні до тих, які ухвалено на вічу 11/X. у Львові із додатком, що віче домагається припинення безпощадного стягання податків та відписання їх всім дрібним ремісникам і малоземельним за 1924 і 1925 — приняли присутні грімкими окликами одноголосно, почім др Фільц яко предсідник, замкнув віче, взиваючи присутних до підпирання українських кредитових інституцій.

На вічу був присутний комісар староства і аґенти поліції.

Віче в Перемишлянах.

Дня 26. м. м. відбулось віче в Перемишлянах в земельній справі. Селяни заповнили не тільки театральну салю Народнього Дому, а й бічні кімнати.

Віче отворив місцевий парох о. Ковч. До президії вибрано: о. Шуля (голова), селян П. Кінаша і А. Нудика (заступники голови) і інж. М. Бойка (секретар).

Реферат виголосив делеґат УНДО. інсп. Ліщинський. В дискусії забирали голос: І. Лисий (делеґат Сільського Господаря, який говорив про професійну хліборобську орґанізацію), Мик. Гірняк, о. Панасюк і інші.

Приємно вражала приявність на салі більшої скількости інтеліґенції (10 священиків, около 30 світських інтеліґентів).

Ухвалено резолюції (як в інших повітах) і вислано їх на адреси: Рада міністрів, Парляментарна Репрезентанція і Центральний Комітет УНДО.

Віче в Городку коло Львова.

Дн 26. м. м. відбулось віче в Городку. Віче випало дуже гарно. Були заступлені всі громади повіту.

Реферував місцевий адвокат др. Біляк. Ухвалено резолюції згідні з резолюціями інших віч, які відбуваються в краю. Резолюції вислано до Ради міністрів, Парл. Репрезентації і ЦК. УНДО.

Протест проти польського законопроєкту кольонізації та осадництва села підписують.

(„Діло").

ДЕЩО ПРО КІНДЕРҐАРТЕН.

Давнійше люди думали, що малих дітий треба вчити тільки читати, писати і рахувати, а більше науки їм не потрібно. Помалу вчителі і родичі переконалися, що школа повинна вчити як у світі жити, і що з самого малку треба дитину зацікавити ріжними справами і призвичаїти до доброго обходження з людьми, бо тільки через бистрий ум в парі з швидкою рукою і добрим серцем зможе школяр набути образовання. Тому вже в кіндерґартен стараються виробити в дітий зручність, добрий звичай і прихильну вдачу.

Звичайно самі діти нудять старших запитами про ріжні справи, цікавости їм не бракує; але ту цікавість треба звернути в сторону важних і гарних річий. Учителька в кіндерґартен навчає дітий шукати причин і бачити наслідки, обсервувати природу і любити красу. Без великого труду приводять дитину до того, що вона пізніще, як виросте, сама хоче студіювати історію, ґеоґрафію і закони життя. Забавкою вчать відріжняти кольори, форми і простір. Оповідаючи казку, навчають вимовити трудних слів. Співаючи пісні, будять фантазію і виправляють слух.

Діти хочуть не тільки знати про все, але й робити все можливе; тому в кіндерґартен легко можна навчити їх всякими забавами початків писання, і навіть орудування простими знарядами, яких вживає ремісник і огородник.

Але ще найважнійше навчити послужити самому собі: вбратися і роздягатися, вичистити одежу, вмитися і прибрати постіль, держати в порядку забавки, мити зуби, порядно їсти і йти в час спати. Як мала дитина в кіндерґартен привикне добровільно робити все те, вона ніколи тої навички не покине.

Также навички моральної натури лишаються. Щасливі малі школярики, котрі змалку відучилися завидувати, злоститися, бити, дерти, псувати, нищити і робити кривду людям і звірам. В четвертому році життя діти бувають зовсім дикі; не тому, що їх хтось зіпсув, а тому, що ніхто ще їх не направив: вони ще не знають, як з другими дітьми жити. Помалу треба їм в кіндерґартені привикати, поки вони навчаться, як жити в мирі і згоді, а навіть відступити другій дитині свої забавки.

В ПОГОНІ ЗА МІЛІОНАМИ.

(З німецької повісти Е. Ґ. Зеліґера переробив В. К.).

(Продовження) (4)

Петер фос розповів міжтим свому приятелеві про все. Міхель Мор, зрозумівши цілу історію, вдарив обидвома пястуками по колінах, і заревів з вдоволення:

„Хлопче, хлопче, який ти проклятий пройдисвіт. Аж тепер я мушу помогти тобі дістатися на другий беріг. Я вже це зроблю".

Моріц Пітіє нащурив вуха.

„Нас тут ніхто не може підслухувати?" спитав Петер Фос обережно.

„Нема страху!" засміявся Мор. „Побіч мене спить цей голяндський моряк, він надто лінивий, щоб підслухувати".

Вони пили безжурно далі.

„Дві тисячі долярів це властиве трохи за мало за тебе!" жартував Міхель Мор при четвертій склянці. „Ти, для рідного брата більше варта".

„Певне!" притакнув Петер Фос поважно. „Два міліони!"

„А де-ж жовта торба?"

„Перед Люісвіл я кинув її в ріку. Вона вже давно плаває по Місісіпі. Думаю, що десь вже між Каіром і Мемфісом".

Моріц Пітіє догадався поволи, що цей чужинець у Мора, це міліоновий злочинець, за котрим розписані гончі листи і за зловлення його визначено дві тисячі долярів нагороди.

Завтра вранці я зароблю собі їх! подумав Моріц Пітіє і заснув.

Годину по півночі, коли цілий корабель спав мертвецьким сном, Мор взяв свого найліпшого приятеля за руку і повів його ріжними темними ходами і дірами у велику комору в середині корабля, що була призначена на склад пакунків. Половина кімнати була вже повна, довгими рядами стояли ту побіч себе великі куфри. Кімнату освічувала одна лямпка. Міхель Мор відкрутив її і сховав до кишені. Стало цілком темно.

„У ладунковій коморі ми поломимо собі ноги", сказав він зовсім тихо. „Там немає світла. Завтра рано я завчасу прийду знов. Вкінци ти можеш, коли розвидніється, сам полізти на долину. Ти знаєш обернутися на покладі і розуму тобі теж не бракує. Покладися тут на довгий куфер, так тебе не побачуть стюарди, коли будуть тут проходити. А тут маєш покривало".

Петер Фос послухав, поліз аж по шию під покривало, яке моряк витягнув з кута, і замкнув очі.

„До побачення!" зашептав Міхель Мор і вийшов.

Петер Фос хотів заснути, але почув якийсь шелест і це його настрашило. Десь зовсім близько тикав годинник. Оце тикання, хоч яке слабе, дуже його непокоїло. Він задержав віддих і наслухував. Тикання походило з куфра, на якому він лежав. Це його зовсім знервувало.

„До чорта!" думав він. „Коли оцей проклятий годинник скоро не стане, то я цілу ніч не зможу і ока замкнути.

Але годинник далі тикав. Петер Фос нащупав оба замки куфра. Думка, щоби припинити на кожний спосіб тикання годинника, зовсім опанула його. То була страшна легкодушність зі сторони властителя куфра, запакувати накручений годинник.

Оба замки не були зовсім складні. Своїм ножиком, який, звичайно американський, був з сімома вістрями, мав коркотяг, і пилочку, він скоро упорався з цвяхами і шрубами. Насильно відігнув він обі клямри. Накривка відігнулася сама, так наче би мала таємну пружину.

„Дамн!" зашептав голос. „Вкінці ти тут? Я маю страшну спрагу. З віскою я вже давно справився".

Петер Фос, якого ніщо не виводило легко з рівноваги, схватив пасажира скрині за обшивку і сказав тихим, але страшно серіозним голосом; „Чоловіче, ви є обманець!" Але другий так само не дався збити з пантелику і кинувся на нього. Вони стали дертися і товчися в темній коморі сюди і туди. „Чужинець був стрункий, жиластий і був силачем так, що Петер Фос скоро попав у халепу. Але він зручно виховзнувся з рук противника, що боксував далі мов несамовитий куфри. Поволі він вибився з сил так, що Петер Фос підбіг нарешті до нього і вкинув його назад у куфер. Сміливим рухом він примкнув зверха віко. З куфра виставала тільки голова і ліва рука цього дикуна.

„Хочете тепер помиритися?" сапів Петер Фос.

„Не давіть так, бо роздушите мені шию!" стогнав другий.

„Будь ласка!" сказав Петер Фос ввічливо і відхилив трохи віко. Як будете чемні, буде вам ліпше. Наперед кажіть, хто ви такі і як ви дісталися до куфра?"

Той розповів смирно, що він зветься Сем Флечер та що він разом зі своїм приятелем Франком Мурелем задумали плян, як доїхати без білету до Плімуту. Обидва вони були заанґажовані до варієте „Метрополь" в Лондоні. Сем Флечер, як музикальний кльовн, а Франк Мурель як жонґлер.

„А хто ви такі?" спитав він з цікавістю.

„Я перський шах!" відповів Петер Фос, якому в тій хвилині нічого ліпшого не прийшло на голову, але швидко поправився. „Я належу до залоги".

Флечерові волосся стануло на голові дубом. Без сумніву він попав у руки якогось божевільного стюарда або моряка. Він вже думав про те, як йому знов видістатися з куфра.

„Є у вас сірник?" спитав Петер Фос. „Мені здається, що я згубив свій ножик".

„Маєте тут мою електричну ліхтарню", відповів Флечер услужно, „щоб приподобатися свому ворогові.

„Спасибі!" відповів Петер Фос і випустив віко. „Хай вам тільки не прийде на голову вилізти з куфра, бо викину вас в море!"

Він став шукати. Флечер слідкував за ним блискучими очима, тихенько підвівся і, коли Петер Фос хотів зігнутися по ножик, кинувся ззаду на нього. Три секунди пізніще Петер Фос лежав у куфрі і віко зачинилося над ним немилосерно.

„Гальо!" кричав він і стукав міцно. „Киньте свої прокляті жарти або хай вас чорт поберe".

„Ще одно слівце", відгрожувався Сем Флечер, „і я позатикаю діри від повітря".

„Хе!" сміявся Петер Фос, „а я виріжу собі другі".

„Тоді ви мусіли-б мати два ножі!" глузував з нього Флечер і став прикручувати Фосовим ножиком замки. При цьому він засвічував один сірник за другим.

„Як ні, то ні!" сказав Петер Фос преспокійно. „Мені тут дуже добре лежати".

Сем Флечер мав тепер вільні руки, але не мав більш сірників. Ножик він кинув геть.

„Дайте сюди сірники!" промовив він приказуючо.

У відповідь Петер Фос почав голосно хропіти. Його бажання було сповнене, він лежав у безпечнім куфрі.

Сем Флечер став шукати нового сховку. Засвітивши останній сірник, він найшов діру, намацав за нею низький коридор, далі сходи, повзав на рачки чим раз глибше в середину корабленого живота, понабивав собі синців, перевернувся декілька разів, дряпався по вугіллю і пакунках і аж нарешті повалився змучений на кілька мягких мішків і зараз заснув.

Міжтим Петер Фос оглядав докладно свою малу кабіну. Електрична ліхтарня функціонувала знаменито. В одному куті лежала ціла батерія сельтерських пляшок, майстерно поскладаних. В другому куті був хліб, всяка холодна печена птиця, консерви і компоти з овочів. Пляшки з віски були вже, на жаль, порожні. Та про те було тут, у цій вузенькій комірчині дуже весело жити. Навіть жвачки найкращої сорти було подостатком.

Петер Фос наївся, напився і простягнувся на мягких подушках. Незабаром він заснув і спав так міцно і глибоко, як може спати тільки людина зі спокійним сумлінням.

Вранці-рано на покладі ожило життя. Міхель Мор зайшов до комори з пакунками, не найшов там Петра Фоса і подумав собі, що він сам найшов дорогу до складниці.

Потім він підійшов до першого офіцера і замельдував йому, що Моріц Пітіє прохає дозволу вийти на декілька хвилин на сушу.

З огляду на близький від'їзд офіцер не позволив. Моріц Пітіє пішов без дозволу. Він не хотів стратити двох тисяч. Він підійшов до обидвох полісменів, що стояли коло входу до доку і повідомив їх, що він знає, де є міліоновий злодій. Але наперед він жадав виплати нагороди. Один поліцай поїхав з ним на поліцію. Але і тут Моріц Пітіє не хотів говорити без грошей.

Поліційному офіцерові не лишалося нічого, як покласти на стіл дві тисячі долярів.

Тепер Моріц Пітіє сказав, що злодій є на покладі корабля „Пенсильвенія" та що він находиться в кімнаті старшого моряка Міхеля Мора. Він хотів вже згортати гроші, але йому не дали. Наперед треба було ствердити правдивість його зізнання. Моріц Пітіє сів спокійно і ждав. Дві тисячі долярів належали йому напевне. Задля них він міг кинути свої річи і заплату на кораблі.

Кілька мінут пізніще пять полісменів увійшло через місток на поклад „Пенсильвенії", порозумілися незамітно з першим офіцером, який, що правда, похитав недовірчиво головою на вістку, що його бравий Міхель Мор міг би переховувати міліонового злодія, і увійшли до каюти, в якій не найшли нічого. Вони перешукали сусідні каюти, але теж даремне. Тоді вони пішли до капітана Сімса і заявили йому, що мусять перешукати цілий корабель.

„Тільки спішіться, мої панове!" сказав капітан, погладив сердито свою рідку, біляву бородку і підсунув камізолю одним рухом вище живота. „За дві години я хотів би відплисти".

Цілу годину поліцейські шукали без успіху. Пасажири повиходили на поклад.

„Ще не найшли його?" бурмотів капітан люто. „Хай наша сторожа поможе їм шукати".

(Дальше буде).